

เอเชียปริทัศน์

JOURNAL OF ASIAN REVIEW

ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2556 ราคา 150 บาท

ARAB SPRING

สารบัญ

เอเชียปริทัศน์ ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2556

บทความประจำฉบับ

กระแสปฏิวัติอาหรับ: วิวัฒนาการทางการเมืองและก้าวอย่างประชาธิปไตย

Arab Spring: Political Evolution and Walking Step of Democracy1

ดร.ศราวุฒิ อารีย์

“อาหรับสปริง” รูปแบบใหม่ของการก่อความไม่สงบที่นำไปสู่การปฏิวัติประชาชน

Arab Spring: A New Kind of Insurgency Leading to People’s Revolution25

พันเอก ดร.ธีรนนท์ นันทขว้าง

แอฟริกาเหนือและตะวันออกกลางหลังอาหรับสปริง

North Africa and the Middle East after the Arab Spring51

รองศาสตราจารย์ ดร.จรัญ มะลูลีม

จากอาหรับสปริงถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ From Arab Spring to Southeast Asia.....69

ดร.สามารถ ทองเผื่อ

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะการใช้คำทับศัพท์ภาษาอาหรับในภาษาไทยของนักวิชาการ
ศาสนาอิสลามในเขตกรุงเทพมหานคร

Analysis of using Transliterated Arabic Words in Thai Language of

Islamic Academicians in Bangkok.....93

จิตติมา จรกา

ทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์และการตีตราทางสังคม กรณีศึกษาชุมชนมุสลิมในจังหวัดปัตตานี

Attitude toward AIDS and AIDS-Related Stigma: A case study of Muslim

Community in Pattani Province107

นิฮาพีชา หะยิวาเงะ

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง

เสรีไทย: ตำนานใหม่ของขบวนการเสรีไทย131

ธีระ นุชเปี่ยม

อิสลามการเมืองในการเมืองตะวันออกกลาง : ความสำคัญของปัญหาในการศึกษาอิสลาม

การเมืองในการเมืองตะวันออกกลาง.....135

ดร.อนัส อมาตยกุล

บทบรรณาธิการ

ตะวันออกกลางได้ชื่อว่าเป็นภูมิภาคที่มั่งคั่งในอดีต มีความสับสนวุ่นวายในปัจจุบัน และไม่มีความแน่นอนในอนาคต ความมั่งคั่งร่ำรวยในอดีตหมายถึง พื้นที่แห่งนี้เป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมแรก ๆ ของโลก ไม่ว่าจะเป็นอารยธรรมอียิปต์โบราณ อารยธรรมเมโสโปเตเมีย ฯลฯ อีกทั้งยังเป็นถิ่นกำเนิดของศาสนาสำคัญถึง 3 ศาสนา คือ ยูดาห์ คริสต์เตียน และอิสลาม ซึ่งสองศาสนาหลังถือเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในโลก

ขณะเดียวกันภูมิภาคแห่งนี้ก็เป็นพื้นที่แห่งความขัดแย้งมากที่สุดแห่งหนึ่ง อันนำไปสู่ภาวะสงครามและความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ความขัดแย้งและความรุนแรงนี้มีสาเหตุมาจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในคือ การแข่งขันแย่งชิงอำนาจและทรัพยากรในกลุ่มประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ส่วนปัจจัยภายนอกคือ การแทรกแซงจากมหาอำนาจเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองในภูมิภาค จนนำไปสู่ความวุ่นวายอย่างยากที่จะแก้ไขได้

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ตะวันออกกลางเป็นภูมิภาคที่คาดคะเนถึงแนวโน้มสถานการณ์ในอนาคตได้ยาก เหตุการณ์ที่ประชาชนชาวอาหรับลุกฮือขึ้นต่อต้านผู้นำเผด็จการที่เริ่มขึ้นในช่วงปลายปี 2010 จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลายประเทศ ถือเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่แน่นอนของภูมิภาคนี้ในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ตะวันออกกลางนั้นผ่านการเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้งในยุคประวัติศาสตร์การเมืองสมัยใหม่ เริ่มต้นจากความพยายามที่จะปลดแอกตนเองจากการปกครองของอาณาจักรออตโตมานเติร์กในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยร่วมมือกับจักรวรรดินิยมอังกฤษที่ให้อิสรภาพชาวอาหรับว่าหากตนเองชนะสงครามจะปลดปล่อยดินแดนอาหรับให้เป็นเอกราช แต่ท้ายที่สุดชาวอาหรับก็ถูกหักหลัง

เมื่อการปกครองโดยอาณาจักรออตโตมานซึ่งเป็นมุสลิมเหมือนกันได้สิ้นสุดลงมหาอำนาจตะวันตกจึงเข้ามาแทนที่ในฐานะเจ้าอาณานิคม ดินแดนอาหรับถูกแบ่งย่อยออกเป็นรัฐ-ชาติต่าง ๆ ตามการต่อรองบนฐานของผลประโยชน์ในหมู่ชาติมหาอำนาจ เกียรติยศศักดิ์ศรีของชาวอาหรับถูกลบหลู่ โดยเฉพาะกรณีการสูญเสียดินแดนปาเลสไตน์ที่ถูกชาวยิวอพยพแย่งชิงไปต่อหน้าต่อตาด้วยการช่วยเหลือของบรรดามหาอำนาจทั้งหลาย

เมื่อเป็นเช่นนี้ปฏิบัติการลุกฮือขึ้นต่อต้านจักรวรรดินิยมจึงเริ่มต้นขึ้นในหลายรูปแบบ อันมีเป้าหมายสุดท้ายที่อิสรภาพ เสรีภาพ และการกอบกู้เกียรติยศศักดิ์ศรีกลับคืนมา จนประสบความสำเร็จในที่สุด

หลังจากที่ดินแดนอาหรับต่าง ๆ ได้รับเอกราช กระแสชาตินิยมอาหรับได้เข้ามาแทนที่

เจ้าอาณานิคมตะวันตก หลายประเทศที่ผู้นำของตนเป็นกษัตริย์ถูกนายทหารหนุ่มซึ่งได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนโค่นล้ม ผู้นำทหารที่ขึ้นมามีอำนาจต่างให้คำมั่นสัญญาเรื่องอิสรภาพ เสรีภาพและเอกภาพในหมู่ประชาชนคนอาหรับทั้งหมด แต่สุดท้ายก็จบลงด้วยระบอบอำนาจนิยมเผด็จการซึ่งได้สร้างเครือข่ายคอร์รัปชันไว้อย่างถาวร

ฉะนั้นปรากฏการณ์การลุกฮือขึ้นของประชาชนชาวอาหรับในครั้งนี้จึงมีอาจจะมองอย่างผิวเผินว่ามีได้มีเค้าลางมาแต่อดีต แต่เป็นปรากฏการณ์ต่อเนื่อง ที่มีรูปแบบและวิธีการในการเคลื่อนไหวต่อสู้ของประชาชนที่แตกต่างจากยุคก่อน ดังนั้น สิ่งที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบันจึงอาจเรียกได้ว่าเป็น “Arab Unfinished Revolution” หรือ “การปฏิวัติอาหรับที่ยังไม่เสร็จสิ้น” ซึ่งเป้าหมายของชุดการปฏิวัติครั้งต่างๆ นี้ก็คือ อิสรภาพ เสรีภาพ และการกอบกู้เกียรติยศศักดิ์ศรีของชาวอาหรับนั่นเอง

การปฏิวัติครั้งปัจจุบันจะบรรลุความสำเร็จตามที่ชาวอาหรับคาดหวังไว้หรือไม่ ระบอบที่ถูกโค่นลงไปจะถูกแทนที่ด้วยอะไร? และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกำลังนำไปสู่อะไร มีผลกระทบในระยะยาวอย่างไรต่อภูมิภาคและต่อโลก? แม้วารสารเอเชียปริทัศน์เล่มนี้จะไม่สามารถให้คำตอบได้ทั้งหมด แต่อย่างน้อยก็เป็นความพยายามที่จะเริ่มต้นวางพื้นฐานในการอธิบายปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในโลกอาหรับ อันเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อยอดให้มีความลุ่มลึกต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงพยายามจัดลำดับการนำเสนอบทความวิชาการให้มีความเหมาะสม เริ่มจากการนำเสนอบทความของผู้เขียนเองที่พยายามตรวจสอบข้อบกพร่องทางประวัติศาสตร์ของการพัฒนาการเมืองในโลกอาหรับ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันเป็นเหมือนระเบิดเวลาที่สุดท้ายก็ปะทุขึ้นอย่างรุนแรงและฉับพลัน จากนั้นจึงเป็นบทความของ พันเอก ดร.ธีรนนท์ นันทขว้าง ที่ได้อธิบายถึงลักษณะของการลุกฮือขึ้นของประชาชนอาหรับเพื่อต่อต้านอำนาจเผด็จการ พร้อมทั้งให้มุมมองในเรื่องบทบาทของโซเชียลมีเดีย ซึ่งถือเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ที่ครอบคลุมรอบด้าน

เมื่ออธิบายลักษณะปรากฏการณ์ ‘อาหรับสปริง’ แล้ว จึงเป็นการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ซึ่งบทความที่นำเสนอเรื่องนี้ก็คือบทความของ จริฎ มะลูลิม จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านตะวันออกกลางและโลกมุสลิม อย่างไรก็ตาม การย้อนมองอดีต การพิจารณาถึงลักษณะที่เป็นปัจจุบัน และการวิเคราะห์แนวโน้มอนาคตของปรากฏการณ์อาหรับสปริง ก็ยังไม่ถือว่าครอบคลุมมากนักหากปราศจากการพิจารณาถึงผลกระทบและภาพสะท้อนของอาหรับสปริงที่มีต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น บทความสุดท้ายที่นำเสนองานเรื่องอาหรับสปริง จึงเป็นบทความของ สามารถ ทองเผือก จากคณะรัฐศาสตร์ มอ. ปัตตานี ผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองและความสัมพันธ์

ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากบทความวิชาการดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีบทความที่น่าสนใจอีก 2 บทความ บทความแรกเป็นการวิเคราะห์ลักษณะการใช้คำทับศัพท์ภาษาอาหรับในภาษาไทยของ นักวิชาการศาสนาอิสลามในเขตกรุงเทพมหานคร และงานเรื่อง ทศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์และการติตราทางสังคม ศึกษากรณีชุมชนมุสลิมในจังหวัดปัตตานี แม้ทั้ง 2 งานนี้จะมีประเด็นเนื้อหาที่แตกต่างกัน แต่ก็เป็นงานที่นำเอากรอบคิดทางสังคมศาสตร์มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมเหมือนกัน ซึ่งก็คืองานที่ผลิตองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “มุสลิมศึกษา” ที่นับว่าเป็นประโยชน์และน่าสนใจยิ่ง

เช่นเคย ส่วนสุดท้ายของวารสารเอเชียปริทัศน์เล่มนี้ ได้นำเสนอปริทัศน์และหนังสือแนะนำจำนวน 2 เล่ม เรื่องแรกคืองานของ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ เรื่องตำนานใหม่ของ ขบวนการเสรีไทย วิจัยโดย อีระ นุชเปี่ยม และงานที่สองคือเรื่อง อิสลามการเมืองในเมือง ตะวันออกกลาง โดย จรัญ มะลูลีม ซึ่งวิจัยโดย อนัส อมาตยกุล

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกฝ่ายที่ร่วมกันทำงานจนวารสารเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนต้องขออภัยมา ณ โอกาสนี้

ศราวุฒิ อารีย์

บรรณาธิการ